



**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE  
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

**KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA**

**OPONENTSKÝ POSUDEK**

Jméno diplomantky:	Veronika Janů
Téma práce:	Mravnostní kriminalita a její prevence
Rozsah práce	82 stran celkem, z toho 68 stran vlastního textu
Datum odevzdání práce:	8.2.2024
Vedoucí diplomové práce:	Doc. JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

**1. Aktuálnost (novost) tématu**

Mravnostní delikty a především znásilnění, sexuální nátlak, případně zamýšlený trestný čin sexuálního útoku, jsou v poslední době hojným tématem odborných i laických diskuzí. Jde tak o oblast trestných činů, u nichž dochází k dynamickému vývoji náhledu společnosti a ve spojitosti s tím i k reakci zákonodárce. Stačí jen k dokreslení uvést prvně uvedený trestný čin znásilnění, jehož dikce, a tím i dosah, se významně v posledním čtvrtstoletí změnil, ještě výraznější změny jsou navíc nyní plánovány. Proto je jakákoliv práce na dané téma nepochybně přínosem, neboť jde o nosné téma. Tak je tomu nepochybně především v současné době, kdy se hovoří o potřebě změny přístupu při postihu této závažné trestné činnosti, přičemž se požaduje rozšíření trestnosti i o další jevy podle některých doposud nepostihované, podle jiných postižitelné i podle stávající právní úpravy. Během psaní práce diplomantky probíhaly legislativní práce na redefinici znásilnění, které doposud nejsou ukončeny, přičemž možná budoucí právní úprava byla během nich několikrát změněna. V tomto směru je práce na dané téma nadměru žádoucí a aktuální, byť zároveň nesnadná, protože stále není známa konečná podoba budoucí právní úpravy.

**2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody**

- teoretické znalosti – byly potřeba znalosti především z oboru trestního práva hmotného i

- procesního, ale též ústavního, s ohledem na zpracování práce pak podle volby i z doprovodných věd kriminálních, zejména pak kriminologie a kriminální politiky,
- vstupní údaje a jejich zpracování – autorka se chtěla zabývat současnou právní úpravou a jejími možnými změnami, musela proto vycházet z jejího výkladu v odborné literatuře a judikatuře, mohla zohlednit též zkušenosti zahraniční či historické,
  - použité metody – v zásadě odpovídají tématu, autorka zvolila metodu spíše deskriptivní, analýzy a následné syntézy je spíše přístup menšinový.

### **3. Formální a systematické členění práce**

Autorka rozčlenila svou práci do 8 číslovaných kapitol, k nimž přidala nečíslovaný úvod a závěr. Nejprve se věnovala pojmu mravnostní kriminality, dále nastínila českou právní úpravu, mezinárodní a evropskou úpravu, zvláštní pozornost věnovala tzv. Istanbulské úmluvě. Další tři kapitoly jsou věnovány jednotlivým trestným činům zařazeným autorkou do mravnostní kriminality (celkem jde o 10 trestných činů) a rozděleným již v první kapitole do tří skupin – proti svobodě rozhodování v pohlavních vztazích, ohrožujících zdravý vývoj dítěte (v tomto směru by bylo možno vytknout, že název je mnohem širší, než je úzký výčet trestných činů zasahujících jen mravní vývoj v sexuální oblasti) a konečně směřující proti zásadám morálky v pohlavních vztazích. Na to navazují kapitoly věnované pachateli a oběti (kap. 7.) a prevenci (kap. 8). Struktura práce (jakkoliv si lze představit i jinou) se zdá logická, jednotlivé kapitoly na sebe navazují, jsou též vhodně vnitřně členěny (uvažovat by bylo možno o sloučení kapitol 4-6 a provedení vnitřního členění druhého a třetího řádu). V tomto ohledu nelze mít žádných zásadních výtek.

### **4. Vyjádření k práci**

Autorka se vybrala aktuální a nyní velmi hojně diskutované téma, tedy možné změny právní úpravy znásilnění a dalších trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, případně i dalších trestných činů proti mravnosti. Z práce je patrná jistá zaujatost autorky pro dané téma, čímž se autorka na více místech práce netajila a přiznávala ji. Zamýšlené změny veskrze vítá, stejně tak je zastáncem ratifikace Istanbulské úmluvy. V tomto ohledu lze její vyjádření chápat, stejně tak lze chápat tendenci vyvracet některé výhrady odpůrců, stejně jako mýty a dezinterpretace ustanovení zmíněné úmluvy.

Na škodu je však podle názoru oponenta příliš široký záběr diplomové práce, v níž na poměrně úzce vymezeném prostoru se autorka chtěla věnovat příliš mnoha (třebaže souvisejícím) tématům. V tomto směru je tak na pováženu, že ve vlastním jádru práce v kapitolách 4. – 6. se chtěla z hledisek právně-dogmatických věnovat celkem 10 trestným činům, když by daný prostor sotva vystačil na podrobný rozbor jediného z nich, a to znásilnění (který zřejmě byl pro autorku důvodem zvolit si dané téma). Takto tříštila svou pozornost i na další trestné činy, o nichž ovšem nemohla zevrubně pojednat, stejně tak ale nemohla rozvést veškeré dosavadní poznatky zmiňované v odborné literatuře i judikatuře k trestnému činu znásilnění. Pak působí poněkud nepřesvědčivě odbytí připomínek k návrhům nové legislativní úpravy (je třeba upozornit, že řada námitek i autorkou zmiňovaného Nejvyššího soudu byla vyslyšena, znění skutkové podstaty znásilnění se v průběhu legislativních prací opakovaně měnilo, vládě byl přeložen původně jiný text, než který byl vládou po projednání předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky). Nepřesvědčivost vyplývá v tomto směru i z toho, že v rámci určitého povrchnějšího rozboru nezahrnujícího řadu rozhodnutí zejména Nejvyššího soudu se autorka dopustila jednoho lapsu při výkladu pojmu „pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží“, pod nějž podřadila i osahávání intimních partií těla přes oblečení (viz str. 27), což i rozhodnutím, na něž sama odkazuje bylo posouzeno jen jako pohlavní styk, nikoli jako pohlavní styk srovnatelný se souloží.

Z důvodu širšího záběru a omezeného rozsahu práce pak autorce zbývalo jen málo prostoru pro vlastní úvahy a rozvedení zamyšlení nad důsledky jednotlivých změn v dikci zamýšlené právní úpravy, se kterou autorka pracovala a kterou vítá. Například by mě zajímalo, proč vítá stanovení hranice 12 let pro vyjádření pojmu beztrestnosti, zda se v tomto směru zabývala příslušnou odbornou literaturou, především z oblasti dětské psychologie a pedagogiky, zda si je vědoma, kdy dochází u dětí k pohlavní iniciaci, kdy se již zabývají vlastní sexualitou, kdy a jak jsou o tom okolím poučovány, jak je to s masturbací, kdy k ní dochází, pod jakým vlivem, jak se to shoduje s tím, že v ustanovení o sexuálním útoku je též prvek „zneužije k tomu bezbrannosti“, jak se to zde má vykládat apod. Bohužel na tyto otázky (snad i z nedostatku prostoru) autorka odpovědi nedává. K tomu by se případně mohla vyjádřit při obhajobě.

Zatímco kapitoly 4.-6. jsou pojaté trestněprávně-dogmaticky, kapitoly 7. a 8. jsou převážně kriminologické, u nichž autorka pracovala i se statistikou. I v tomto ohledu je možno spatřovat jistou neujasněnost konceptu a určité tříštění sil, na druhou stranu autorka tím dokreslovala potřebnost navrhovaných legislativních změn, které vítá.

Autorka využívala především metody deskriptivní, mnohé pasáže jsou spíše kompilací citace judikatury, textu právních předpisů a případně poznatků z nauky. Jádrem práce se zdají být kapitoly 4.-6., předmětem zájmu autorky je především právní úprava některých trestných činů (řazených do mravnostní kriminality), podpora Istanbulské úmluvy a zamýšleným změnám právního řádu, které by mohly přispět k lepšímu postavení obětí, především pak žen (ale i mužů).

I přes některé zmíněné výtky lze celkově práci považovat za dobré zpracování zvoleného tématu.

## 5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl splněn, autorka představila současnou právní úpravu týkající se mravnostní kriminality, zmínila některé legislativní počiny, zaujala k nim své stanovisko.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Diplomantka zpracovala práci samostatně, využití zdroje poznání řádně označovala. Nejde o plagiát, vyšší míra shody je dána především citací právních norem a judikatury.
Logická stavba práce	K tomu je možno odkázat na pasáže uvedené shora, k uspořádání kapitol nemá oponent výhrady.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autorka cituje z cizích prací standardním způsobem. Přehled použité literatury je na první pohled poměrně útlý, chybí řada zdrojů při pojednání na dané téma obvykle uváděných (ať už jde o alternativní učebnice a komentáře, odborné články, tak i o monografie). Při citaci cizích děl autorka dodržovala jednotný formát, který v zásadě odpovídá ČSN ISO 690.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka analýzy je dostatečná.

Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je příkladná, jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou dobře vyznačeny, stejně tak je text vhodně členěn do odstavců. Autorka v práci využívala také tabulky ani grafy, což se u kriminologického pojednání nabízelo.
Jazyková a stylistická úroveň	Z hlediska jazykového a stylistického je práce na dobré úrovni, práce je psaná pěknou češtinou, gramatické ani stylistické chyby se až na výjimky neobjevují.

## 6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

<b>Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě</b>	<b>Práci doporučuji k obhajobě.</b> Autorka by se mohla při obhajobě zaměřit na otázky shora v textu posudku nastíněné (bezbrannost u dítěte mladšího 12 let). Mohla by se vyjádřit též k případné alternativě postihu zneužití postavení manžela vůči druhému (na něm závislému) při požadavku pohlavního styku.
<b>Navržený klasifikační stupeň</b>	<b>1-2</b> (podle ústní obhajoby)

V Praze dne 11.3.2024

**JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.**  
oponent